

1

Kaupunginmuseon johtokunnan lausunto koskien aloitetta nimien saamiseksi esille Santahaminan punaisten hautapaikan yhteyteen

HEL 2013-014522 T 00 00 03

Päätösehdotus

Kaupunginmuseon johtokunta päättäneen esittää lausuntonaan seuraavaa:

Kaupunginvaltuutettu Yrjö Hakasen ja 44 muun kaupunginvaltuutetun 11.5.2005 tekemän aloitteen seurauksena Santahaminan joukkohaudan historiaa on viime vuosina selvitetty ja asiasta tullaan saamaan uutta tutkittua tietoa näillä näkymin vuoden 2014 aikana. Kaupungin historiatoimikunta julkaisee Jarmo Niemisen toimittaman Helsingin sotasurmat 1914-22 –teoksen, joka sisältää lukuisia tutkimusartikkeleita kriisivuosista sekä matrikkelin kuolleista. Jo vuosina 1998-2003 valtioneuvoston kanslian yhteydessä toimi tutkimushanke Suomen sotasurmat 1914–22. Sen tehtävänä oli tutkia ensimmäisessä maailmansodassa, vuoden 1918 sodassa ja heimosodissa surmansa saaneita suomalaisia ja vastaavissa sotaoloissa Suomessa menehtyneitä ulkomaalaisia. Tarkoituksena oli myös lopullisesti purkaa erityisesti vuoden 1918 sodan synnyttämä kansallinen trauma. Näiden projektien tutkimustuloksien perusteella myös sisällissodassa kuolleiden kohtalot Helsingin osalta ovat tarkentuneet ja tarkentumassa.

Santahaminan joukkohauta on Helsingin ja Suomen sisällissodan suurimpia joukkohautoja. Arviot haudassa lepäävien lukumääristä vaihtelevat 1000 ja 3500 välillä. Joukkohaudan luo pystytettiin Uno F. Inkisen suunnittelema punagraniittinen muistomerkki vuonna 1949. Sitä on hoidettu lähinnä Entiset Punakaartilaiset ry:n, SKP:n Helsingin piirijärjestön ja Helsingin Vasemmistoliiton varoilla. Helsingin kaupungin rakennusviraston katu- ja puisto-osasto on pitänyt huolta muistomerkin ympäristöstä. Alueen merkittävyystä ja kiinnostavuudesta kertoo se, että joukkohaudan ja muistomerkin hoidosta ja muistopaikan esiin tuomisesta on 2000-luvun kuluessakin tehty erilaisia aloitteita. Myös Santahaminan tulevaisuutta pohtinut Santahamina-työryhmä on raportissaan vuonna 2008 todennut, että Santahaminassa olevien kulttuurihistoriallisten ja luonto- ja rakennustaiteellisten arvojen sekä kulttuurihistoriallisten kerrostumien säilyttäminen, hoito, tunnettavuuden lisääminen sekä tutustumisedellytysten parantaminen on todellinen kulttuuriteko. Johtokunta voi yhtyä tähän näkemykseen ja katsoo, että Helsingin kaupungin tulee osaltaan olla mukana tässä työssä.

Sisällissotaan liittyvää tutkittua aineistoa on jo runsaasti saatavilla ja kokonaisuus täydentyy koko ajan. Johtokunta katsoo, että tämän tutkitun, Helsinginkin menneisyyttä valottavan tiedon jakaminen on tärkeää. Myös Santahaminan joukkohaudan historian selvittäminen ja muistaminen on merkittävä osa kaupunkimme historiallista perintöä. Aloitteen mukainen hanke on siten kannatettava, samoin kuin siinä esitetty uusien informaatio- ja julkaisuteknologioiden soveltaminen niin tietosisällön laajuuden kuin tiedon mahdollisimman laajan saavutettavuuden vuoksi. Erityisesti Santahaminan tietoja esiteltäessä esimerkiksi uusien mobiiliteknologioiden hyödyntäminen olisi tarpeen, koska hautapaikka sijaitsee sotilasalueella.

Vuonna 2018 tulee kuluneeksi 100 vuotta kansakunnan jakaneesta ja traumatisoineesta sisällissodasta. Se on oikea hetki nostaa esille sodan tapahtumat eri näkökulmista katsottuna. Tätä ajatellen nyt on myös tilaisuus pohtia, miten kaupunkilaisille voidaan esittää mielekkäällä tavalla tietoa vuoden 1918 tapahtumista. Helsingin kaupunginmuseo tulee toteuttamaan näyttelyn Helsinki 1918. Sodan tapahtumapaikkojen esittely mobiiliteknologiaa hyödyntäen ja Santahaminan joukkohauta mukaan lukien olisi hyvin näyttelyä tukeva ja sen sisältöä laajentava, monipuolinen tapa tuoda esiin paikkoihin liittyvää tietoa, tekstejä, valokuvia ja jopa liikkuvaa kuvaa. Tämä teknologia mahdollistaa myös kansalaisten omien kommenttien ja tietojen lisäämisen osaksi aineistoa. Mikäli tällainen sisällissodan tapahtumapaikoista kertova tietopaketti nähdään tarpeelliseksi, vaatii se mahdollistukseen ja onnistuakseen rahoitusta ja henkilöstöresursseja niin verkkosisällön tuottamiseen kuin sen tekniseen toteutukseen. Nykyresurssein Helsingin kaupunginmuseolla ei näyttelyprojektin rinnalla ole mahdollisuutta koota ja työstää tällaista mobiiliteknologian erityisosaamista vaativaa kokonaisuutta. Muutoinkin Suomen historian yhden merkittävimmän vaiheen merkivuoden hankkeiden ja tapahtumien järjestämisen tulee pohjautua mahdollisimman laajapohjaiseen yhteistyöhön, jossa Helsingin kaupunginmuseon toki tulee olla mukana. Johtokunta toivoo, että Helsingin osalta sisällissotaan liittyvän aineiston kokoaminen ja julkaisutyö voisi muodostua useita eri tahoja yhteen kokoavaksi Suomen itsenäisyyden merkivuosien hankkeeksi ja eheyttäväksi yhteisponnistukseksi, joka suuntaa tulevaan.

Esittelijä

Helsingin kaupungin hallintokeskus on pyytänyt kaupunginmuseon johtokuntaa antamaan lausuntonsa kaupunginvaltuutettu Yrjö Hakasen ja 54 muun kaupunginvaltuutetun aloitteesta nimien saamiseksi esille Santahaminan punaisten hautapaikan yhteyteen.

21.01.2014

Aloitteessa esitetään seuraavaa:

”Vuoden 1918 sodassa tappion kärsineitä punaisia ja heidän tukijoitaan koottiin vankileireille useilla eri paikkakunnilla. Helsingissä vankileirejä oli Suomenlinnassa, Santahaminassa, Isosaarella ja Katajanokalla. Helsingin punavankileireillä kuoli noin 1500 punaista nälkään, sairauksiin ja teloituksiin. Heistä suurin osa on haudattu Santahaminaan.

Helsingin kaupunginvaltuustossa tehdyn aloitteen (Aloite 11.5.2005 Santahaminan joukkohaudan historiasta ja muistopaikasta) johdosta on käynnistynyt selvitys punavankileireillä ja muissa sotasurmissa menehtyneistä ja heidän hautapaikoistaan. Tämä selvitys on valmistumassa ja tullaan julkaisemaan ensi vuonna. Tutkimushanke tuo varmennettua tietoa punavankileireillä kuolleiden nimistä ja Santahaminaan haudatuista.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Helsingin kaupunki ryhtyy toimiin, joilla Santahaminan hautapaikan yhteyteen tai muilla tavoin saadaan esille sinne haudattujen varmistetut nimet sekä muuta tietoa punavankileirien historiasta. Samalla voidaan selvittää myös mahdollisuudet esitellä punavankileirien historiaa tapahtumapaikoilla. Tämä ei edellytä uusia muistomerkkejä vaan voidaan toteuttaa muilla tavoilla esimerkiksi uusia informaatio- ja julkaisuteknologioita soveltaen.”

Esittelijä

museonjohtaja
Tiina Merisalo

Lisätiedot

Anne Salminen, tutkija, puhelin: +358931036501
anne.salminen(a)hel.fi

Otteet

Ote
Kaupunginmuseo

Otteen liitteet
Muutoksenhakukielto, valmistelu